

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Handboek Portfoliomanagement Rijk voor projecten met een grote ICT-component vanaf € 5 miljoen

Versie 3.01

Datum 2 december 2013
Status Definitief

Titel	Handboek Portfoliomanagement Rijk voor projecten met een ICT-component vanaf € 5 miljoen
Bijlagen	<ul style="list-style-type: none"> - Rapportagemodel grote en/of risicovolle projecten - Rapportagemodel projecten > € 5 en < €20 mln - Formulier risicoprofiel - Eisen projectplannen - Externe kwaliteitstoetsen - Eigenaarschap en beheer ICT-dashboard
Beheer en eigenaarschap	Het eigenaarschap van dit document ligt bij de dgOBR. Wijzigingen op het document worden geïnitieerd door en uitgevoerd in opdracht van de subcommissie Projectsturing en Verantwoording (PSV) in de rol van gedelegeerd opdrachtgever namens de opdrachtgever, de directeur Informatiseringbeleid Rijk (dIR) in de rol van CIO-Rijk namens de Interdepartementale Commissie Chief Information Officers (ICCIO). Wijzigingen worden uiteindelijk vastgesteld in de ICCIO.

Versie	Vastgesteld in	Toelichting
1.0	ICCIO 8 december 2010	Titel: "Rijksbrede werkwijze voor de risicobeheersing van projecten met een grote ICT-component "
2.0	ICCIO 15 november 2011	Titel: "Handboek Portfoliomanagement Rijk voor projecten met een grote ICT-component"
2.1	ICCIO februari 2012 schriftelijk	Addendum n.a.v. motie van der Burg c.s. 33 000 VII nr. 15
2.2	ICCIO 14 november 2012	Toevoegingen: governance ICT-dashboard; afsplitsing velden rapportagemodel n.a.v. motie 33 000 VII nr. 15; rapportage over rijksbrede projecten, redactionele wijzigingen
3.01	ICCIO 20 november 2013	Titel: "Handboek Portfoliomanagement Rijk voor projecten met een ICT-component vanaf € 5 miljoen" Toevoegingen: relevante onderliggende documentatie; nieuwe besluiten n.a.v. rapport Rekenkamer (Aanpak van ICT door het Rijk 2012: Lessons learned), toetsmodel PIA. Structuur gewijzigd, aantal zaken naar bijlage

Inhoud

Inhoud	3
1 Inleiding	6
1.1 Doel en doelgroep	6
1.2 Historische achtergrond	6
2 Leeswijzer	8
3 Proces projectportfoliomanagement	9
3.1 Rijksbrede definitie Projectportfoliomanagement (PPM)	9
Departementaal PPM-proces.....	9
Rijksbreed PPM-proces.....	11
3.2 Publiekrechtelijke ZBO's	11
4 Afspraken over de selectie ICT-projecten	12
4.1 Uitgangspunten bij selectie.....	12
4.2 Projecten die tijdens de looptijd aan criteria voldoen	13
4.3 Rijksbrede projecten	13
5 Afspraken over beheersmaatregelen	14
5.1 Eisen aan projectplan.....	14
5.2 CIO-oordeel bij start en kritische momenten van een project.....	14
5.3 Externe kwaliteitstoetsen	15
6 Afspraken over rapportage en verantwoording	16
6.1 Jaarrapportage grote en/ of risicovolle ICT-projecten aan de Tweede Kamer	16
6.1.1 Vaststelling risicoprofiel	16
6.1.2 Rijks ICT-dashboard	16
6.1.3 Jaarlijkse rapportage.....	16
6.1.4 Nota's van bevindingen.....	17
6.1.5 Tussentijdse wijzigingen.....	17
6.2 Rapportage afspraken projecten met een ICT-component vanaf €5 miljoen en laag risicoprofiel	18
7 Overige afspraken	19
Bijlage 1 Rapportagemodel grote en/of risicovolle ICT-projecten ... 20	
Toelichting op het rapportagemodel	20
1 Projectnaam.....	20
2 Projectomschrijving.....	20
3 Maatschappelijke relevantie	21
4 Projectplan.....	21
5 Contractvorm.....	21

6 Externe kwaliteitstoetsen	21
7 Kosten	21
8 Verwachte beheerkosten.....	23
9 Doorlooptijd	23
10 Herijkingen.....	23
11 Geschatte levensduur na oplevering.....	24
12 Tweede Kamer stukken.....	24
13 Peildatum.....	24
Bijlage 2 Rapportagemodel projecten met een ICT-component > € 5 en < € 20 miljoen en een laag risicoprofiel	25
Bijlage 3 Formulier risicoprofiel	26
Bijlage 4 Eisen projectplan projecten met een ICT-component > € 5 miljoen	30
<i>Eisen aan projectplan</i>	<i>30</i>
Algemene projectinformatie, resultaat en sturing	30
Zakelijke rechtvaardiging (businesscase)	30
Planning en beheersing	31
Informatievoorziening	31
Samenwerkingsverbanden	31
Privacyaspecten.....	31
Bijlage 5 Externe kwaliteitstoetsen.....	32
<i>Inzet externe kwaliteitstoetsen.....</i>	<i>32</i>
Gateway review	32
Interne audits.....	32
Externe audits.....	33
Advies.....	33
Interne reviews.....	33
Privacy Impact Assessment.....	33
ICT-haalbaarheidstoets en ICT-marktspiegel	33
<i>Rol CIO bij externe kwaliteitstoetsen</i>	<i>33</i>
Bijlage 6 – Eigenaarschap en Beheer ICT-Dashboard	35

Voorwoord

Op 19 juni 2007 nam de Tweede Kamer twee moties aan die feitelijk de basis hebben gelegd voor de inhoud van dit Handboek portfoliomanagement.

De considerans van de motie Gerkens c.s. (26643, nrs. 92) spreekt van verspilling van geld bij ICT-projecten van de overheid, van onduidelijkheid over de bestuurlijke en projectmatige aansturing van de automatiseringsprojecten bij de rijksoverheid en over de effectiviteit ervan, over de wijze van aanbesteden, de professionaliteit van het opdrachtgeverschap, de wijze van samenwerking tussen de overheid en de marktpartijen, het risicomanagement en de informatievoorziening aan de Tweede Kamer. In de motie werd de Kamer verzocht "de nodige stappen te zetten om een verzoek te doen aan de Algemene Rekenkamer om de omvang van de verspilling bij de rijksoverheid van ICT-projecten en de achterliggende oorzaken hiervan te onderzoeken en dit voor Prinsjesdag aan de Kamer te presenteren".

De motie Hessels c.s. (26643, nr. 93) vroeg om een overzicht van grootschalige ICT -projecten bij het Rijk en vroeg het kabinet om de coördinatie van grootschalige ICT-projecten tot onderdeel te maken van het programma Vernieuwing Rijksdienst.

De Rekenkamer kwam eind 2007 met deel A en in juli 2008 met deel B van het rapport *Lessen uit ICT-projecten bij de overheid*.

De moties en de rapporten en aanbevelingen van de Rekenkamer waren voor het toenmalige kabinet aanleiding voor nieuwe maatregelen om ICT beter te beheersen; op elk ministerie kwam een Chief Information Officer, er kwam een CIO-Rijk bij Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en er kwam een jaarlijkse rapportage over ICT-projecten aan de Tweede Kamer.

Daarnaast werden beheersmaatregelen afgesproken. Die kwamen niet helemaal uit de lucht vallen. Sinds 2006 werd er binnen het Rijk al gewerkt aan verbetering van de beheersing van ICT-projecten. Zo werden in dat jaar de *Gouden regels voor opdrachtgeverschap* gepubliceerd, als product van het Netwerk betere projecten. Bij de ontwikkeling van nieuwe maatregelen werd gebruik gemaakt van ervaringen in het buitenland, zoals bijvoorbeeld naar de *Raines' Rules*, een set van acht simpele regels waaraan in de V.S. sinds 1996 (grote) IT-investeringen moeten voldoen, en de *principals* waaraan programma's en projecten van de Schotse overheid moeten voldoen. En ten slotte werd het Rijks ICT-dashboard vormgegeven naar Amerikaans voorbeeld.

Alle maatregelen zijn opgenomen in besluiten van de MR die in brieven aan de Tweede Kamer zijn opgenomen en besluiten van de ICCIO. Dit Handboek maakt die besluiten toegankelijk, zodat de ministeries deze kunnen toepassen bij hun eigen ICT-beleid.

Het Handboek is niet in beton gegoten. Jaarlijks wordt besloten wat moet worden toegevoegd of wat kan worden geschrapt. De redactie houdt zich aanbevolen voor opmerkingen.

De CIO-Rijk

1 Inleiding

1.1 Doel en doelgroep

Dit document bevat alle rijksbrede afspraken ten aanzien van projectportfoliomanagement, beheersmaatregelen voor ICT-projecten en de rapportage hierover aan de Tweede Kamer via het Rijks ICT-dashboard en de jaarrapportage bedrijfsvoering Rijk.

Door middel van dit document worden eerder gemaakte afspraken in Tweede Kamer-stukken of ICCIO-stukken ten aanzien van projecten met een ICT-component van meer dan € 5 miljoen verzameld en met elkaar in verband gebracht.

Over een gedeelte van de Rijksportfolio van ICT-projecten, grote en/of risicovolle projecten, wordt gerapporteerd aan de Tweede Kamer via de rapportage grote en/of risicovolle ICT-projecten. Sinds 2011 is deze rapportage integraal onderdeel van de Jaarrapportage Bedrijfsvoering. Met ingang van de rapportage over 2011, wordt voor de rapportage de informatie op het Rijks ICT-dashboard gebruikt.

De doelgroep van dit document bestaat uit:

- CIO's binnen de Rijksoverheid en hun adviseurs
- Opdrachtgevers en projectmanagers van projecten binnen de Rijksoverheid
- Auditors (Rijk en ZBO's)

1.2 Historische achtergrond

In de volgende hoofdstukken wordt zo veel als mogelijk gebruik gemaakt van de letterlijke teksten uit de TK-stukken. Met name de volgende formele documenten liggen ten grondslag aan dit document:

a) Algemene Rekenkamer (2007). Lessen uit ICT-projecten bij de overheid deel A. Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 26 643, nr. 100. Den Haag: Algemene Rekenkamer.

Algemene Rekenkamer (2008). Lessen uit ICT-projecten bij de overheid – deel B. Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 26 643, nr. 130. Den Haag.

De Tweede Kamer heeft de Algemene Rekenkamer in 2007 verzocht onderzoek te doen naar de problemen met ICT-projecten en antwoord te geven op vragen over onder andere de oorzaken van het duurder worden van projecten dan gedacht, meer tijd vragen dan gepland of niet het gewenste resultaat opleveren.

b) TK-stuk 26643, nr 121 d.d. 25 februari 2008

Het kabinet kondigt een zestal nog uit te werken maatregelen en voorzieningen ter bevordering van de kwaliteit van de aansturing van grote ICT-projecten aan.

c) TK-stuk 26643, nr. 128 d.d. 26 juni 2008

Het kabinet stelt een aantal kaders vast voor projectplannen, reviews en architectuur. In essentie gaat het daarbij om een set van uniforme minimumnormen voor de beheersing van ICT-projecten. De projectplannen en reviews dragen daarmee bij aan de interne kwaliteitsborging op de ministeries.

d) TK-stuk 26643, nr. 135, d.d. 12 dec 2008

Dit kamerstuk beschrijft de CIO-rol bij alle ministeries en die van de CIO-Rijk, en de taken en (systeem)verantwoordelijkheden van de verschillende CIO's bij de grote ICT-projecten. In de bijlage van dit Kamerstuk staan de eisen aan projectplannen.

e) TK-stuk 26643, nr 148, d.d. 29 jan. 2010

De brief beschrijft onder andere de uitbreiding van de rapportage met risicovolle ICT-projecten.

f) TK-stuk 26643, nr 172, d.d. 3 feb. 2011

In deze brief is een aantal aanvullende kabinetsbesluiten opgenomen. Met name t.a.v. het gebruik van het CIO-oordeel, rijksbrede kaders en hergebruik.

g) TK-stuk 26643 nr. 211, d.d. 25 okt. 2011

De reactie van het kabinet op het WRR-rapport iOverheid waarin het ondermeer maatregelen worden genomen om privacyaspecten te betrekken bij de eisen aan de inhoud van projectplannen. Ook wordt aangegeven of voor een project een privacy-effectbeoordeling of andere kwaliteitstoets gewenst is.

h) I-strategie Rijk 15 nov. 2011

De minister biedt de I-strategie aan de Tweede Kamer aan. Een van de drie streefbeelden uit de I-strategie is dat alle ICT-projecten op orde zijn qua tijd en geld.

i) Reactie minister WenR op ARK rapportage: Rapport Aanpak van ICT door het Rijk 2012 Lessons Learned, d.d. 28 maart 2013 (kst-33584, nr 1)

In deze reactie geeft de minister voor WenR een reactie op de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer. De overgenomen aanbevelingen zijn verwerkt in dit handboek. Zo heeft de minister toegezegd dat de beheersmaatregelen uit dit handboek ook van toepassing zijn voor projecten met een ICT-component vanaf € 5 miljoen ongeacht het risicoprofiel. Ook geldt het pas-toe-of-leg-uit principe voor de ICT-haalbaarheidstoets bij projecten met een ICT-component vanaf € 20 miljoen. Tot slot wordt de positie van de CIO stevig verankerd. De CIO heeft toegang tot de Bestuursraad wanneer daar vraagstukken op de agenda staan die in de uitwerking of uitvoering een belangrijk informatievoorzieningsvraagstuk kennen, alsmede het regelmatig agenderen van de portfolio van ICT-projecten in de bestuursraad. Alleen een secretaris-generaal kan beargumenteerd afwijken van een advies van een CIO. Bij een meningsverschil tussen een beleidsverantwoordelijke directeur-generaal en een CIO, is het aan de SG om een besluit te nemen.

j) ICCIO besluit: praktische uitwerking ARK-rapport, d.d. 24 april 2013

Dit document bevat een uitwerking van de toezeggingen van de minister omtrent uitbreiding van de departementale portfolio en het delen van de portfolio in de ICCIO.

k) PIA-toetsmodel Rijksdienst, d.d. 21 juni 2013 (kst 26643, nr 282)

Het PIA-toetsmodel Rijksdienst wordt vanaf 1 september 2013 standaard toegepast bij ontwikkeling van nieuwe wetgeving en beleid waarmee de bouw van nieuwe ICT-systemen of de aanleg van grote databestanden wordt voorzien. Hiertoe zal het worden opgenomen in het Integraal Afwegingskader voor beleid en regelgeving en het Handboek Portfoliomanagement.

2 Leeswijzer

Dit document bevat alle rijksbrede afspraken ten aanzien van projectportfoliomanagement, beheersmaatregelen voor projecten met een ICT-component vanaf € 5 miljoen en de rapportage aan de Tweede Kamer via het Rijks ICT-dashboard en de jaarrapportage bedrijfsvoering Rijk. Het document is als volgt opgebouwd.

- De definitie en het proces van projectportfoliomanagement wordt beschreven in hoofdstuk 3.
- De definities van projecten met een ICT-component in combinatie met de verschillende beheersmaatregelen en rapportagevormen die gelden voor een selectie van de projecten binnen de rijksoverheid zijn opgenomen in hoofdstuk 4.
- De beheersmaatregelen voor projecten met een ICT-component vanaf € 5 miljoen worden beschreven in hoofdstuk 5. Dit betreffen de eisen aan het projectplan bij de start van het project, CIO-oordelen tijdens kritische fasen van het project en het gebruik van externe kwaliteitstoetsen.
- Het rapportageproces en rapportageonderdelen van de rapportage grote ICT-projecten aan de Tweede Kamer worden beschreven in hoofdstuk 6.
- In bijlage 1 zijn alle elementen van het rapportagemodel zoals dat op het Rijks ICT-dashboard wordt gepubliceerd opgenomen.
- Bijlage 2 bevat het rapportagemodel voor projecten met een ICT component tussen de € 5 en € 20 miljoen met een laag risicoprofiel.
- In bijlage 3 is het formulier voor de bepaling van een risicoprofiel van een project opgenomen.
- In bijlage 4 worden de eisen aan het projectplan beschreven. Dit betreft de eisen aan de belangrijkste documenten in de planvorming namelijk businesscase, projectplan, en project start architectuur.
- Bijlage 5 geeft een uitgebreide beschrijving van de verschillende mogelijkheden van externe kwaliteitstoetsen en de rol van de CIO hierin.
- Een uitwerking van het eigenaarschap en het beheer van het Rijks ICT-dashboard wordt beschreven in bijlage 6.

3 Proces projectportfoliomanagement

“De maatregelen die zijn genomen met betrekking tot de ICT-governance binnen de rijksoverheid leggen de basis voor verbetering van het applicatie- en projectportfoliomanagement binnen de ministeries, een van de kerntaken van de CIO’s. Daarmee wordt een betere prioritering en beheersing van ICT-projecten in relatie tot de departementale informatiestrategie mogelijk en worden de mogelijkheden voor transparantie vergroot”(kst 26643, 148)

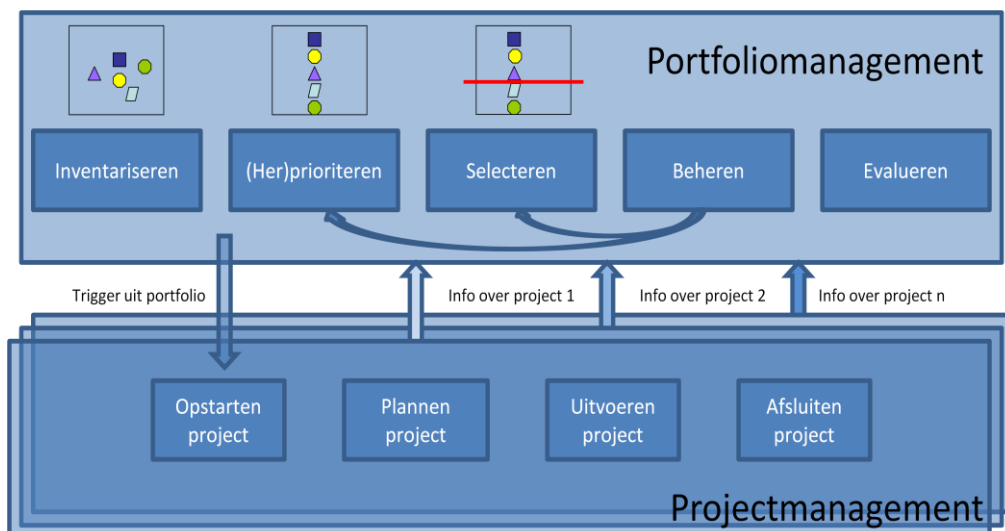
3.1 Rijksbrede definitie Projectportfoliomanagement (PPM)

Het managementinstrument PPM is een samenhangend geheel van processen en besluiten met als doel het inventariseren, (her)prioriteren, selecteren, actief beheren en evalueren van de verzameling toekomstige en in uitvoering zijnde projecten met een grote ICT-component die de maximale bijdrage levert aan de rijksbrede en departementale doelstellingen, gegeven de beschikbare capaciteit en financiële middelen.

Projectportfoliomanagement (PPM) heeft als doel ‘de goede dingen (blijven) doen’, met andere woorden het kiezen van de juiste projecten. Op projectniveau speelt vooral ‘de dingen goed doen’ met andere woorden het gekozen project tot een goed einde brengen. Endogene ontwikkelingen bij individuele projecten (vertragingen, overschrijdingen) of exogene ontwikkelingen (bezuinigingen, gewijzigde doelstellingen) kunnen leiden tot andere keuzes.

Departementaal PPM-proces

De departementale CIO draagt zorg voor een permanent proces waarin projecten met een meerjarige ICT-component vanaf € 5 miljoen worden geïdentificeerd en - met vermelding van hun risicoprofiel - centraal binnen het departement worden geregistreerd en periodiek gemonitord. Dit proces geldt voor de Agentschappen, maar niet voor de ZBO’s. Voor de publiekrechtelijke ZBO’s gelden aparte afspraken. De departementale CIO ziet toe op de zorgvuldige vaststelling en actualisatie van de risicoprofielen (zie bijlage 3). Daartoe is binnen het departement een proces ingericht (met mogelijk meerdere niveaus) waarin de volgende PPM-stappen voorkomen:

Figuur 1 Samenhang tussen projectportfoliomanagement en projectmanagement

- a. **Inventariseren**
Alle voor de komende periode geplande en nog in uitvoering zijnde projecten worden geïnventariseerd.
- b. **(Her)Prioriteren**
Op basis van departementaal vastgestelde criteria worden de verschillende projecten geprioriteerd. De rol van de CIO in de prioriteitstelling verschilt per ministerie. De prioriteitstelling vindt immers veelal plaats binnen de beleidsomgeving van een ministerie, (mede) op grond van politieke keuzes. De CIO adviseert in dat geval vanuit zijn eigen rol over de mogelijkheden en eventuele gevolgen van de prioriteitstelling voor het geheel aan projecten.
- c. **Selecteren**
Op basis van aan de projecten gekoppelde schattingen worden, afhankelijk van beschikbare resources, de voor de komende periode uit te voeren projecten geselecteerd.
- d. **Beheren**
Tijdens de uitvoering wordt de portfolio door de CIO gemonitord. Indien nodig wordt de portfolio geherprioriteerd door de daarvoor verantwoordelijke(n).
- e. **Evalueren**
Na afronding van projecten met een ICT-component worden deze geëvalueerd en wordt de realisatie van de businesscase getoetst. De resultaten worden op verzoek van een departement ter beschikking gesteld ten behoeve van kwaliteitsverbetering van het opdrachtgeverschap en projectmanagement. Voor de start van grote of risicovolle projecten bestaat de verplichting kennis te nemen van de ervaringen van eerdere projecten.

Rol departementale CIO

De departementale CIO's bevorderen en bewaken een adequate uitvoering van het bovenstaande proces. Wanneer binnen een ministerie sprake is van een CIO-stelsel, waarbinnen er één departementale CIO is en grote onderdelen en/of agentschappen over een eigen CIO beschikken, zijn deze CIO's verantwoordelijk voor de informatievoorziening aan de departementale CIO.

De CIO is verantwoordelijk voor een adequaat beheer van de departementale projectenportfolio en informeert de bestuursraad of, waar dit aan de orde is, het bevoegd bestuursorgaan. De opdrachtgevers zijn primair verantwoordelijk voor hun projecten en verstrekken informatie aan de departementale CIO zodat deze zijn rol in het kader van het projectportfoliomanagement en de projectbeheersing kan vervullen. Die rol is gericht op de inrichting van de organisatie en governance, kosten en risico's, de aansluiting op en samenhang in de departementale projectenportfolio, op de toepassing van rijksbrede en departementale architectuur en standaarden en het gebruik van projectbeheersingsmethodieken en externe kwaliteitstoetsen.

Rijksbreed PPM-proces

Zoals de departementale CIO verantwoordelijk is voor PPM binnen zijn eigen ministerie, zo is de CIO-Rijk verantwoordelijk voor de informatievoorziening aan de Tweede Kamer over de rijksbrede ICT-projectportfolio met behulp van de informatie die aan hem verstrekt wordt door de departementale CIO's.

a. Inventariseren

Voornemens voor investeringen worden door de CIO's collegiaal gewisseld in de interdepartementale commissie van de CIO's (ICCIO).

b. Selecteren

De CIO-Rijk selecteert geen projecten, maar is verantwoordelijk voor de informatievoorziening aan de Tweede Kamer via de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk over de projecten die door de departementen geselecteerd zijn. De rapportage elementen zijn opgenomen in bijlage 1.

c. Prioriteren

De CIO-Rijk prioriteert geen projecten, maar is verantwoordelijk voor de informatievoorziening aan de Tweede Kamer over de projecten die door de departementen geselecteerd zijn.

d. Beheren

De CIO-Rijk gebruikt de hem verstrekte informatie van departementale CIO's over voorgenomen investeringen en CIO-oordelen voor opname van de betreffende projecten in de jaarlijkse rapportage aan de Tweede Kamer.

e. Evalueren

De «lessons learned» en «good practices» vanuit de projecten met een ICT-component van meer dan €5 miljoen zullen door de gezamenlijke CIO's jaarlijks in hun onderlinge samenhang worden besproken. Daarmee kan gestuurd worden op een Rijks ICT-portfolio, en wordt hergebruik van bestaande systemen bevorderd.

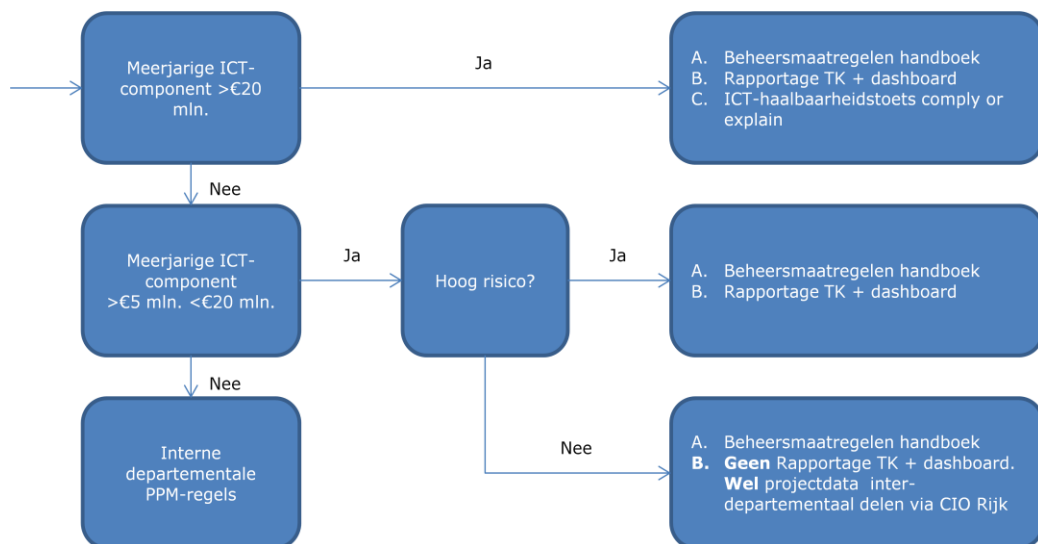
3.2 Publiekrechtelijke ZBO's

De hiervoor genoemde afspraken over de beheersing van de projectportfolio en de beheersmaatregelen zoals beschreven in hoofdstuk 5 zijn niet verplicht voor zelfstandige bestuursorganen (ZBO's) van de ministeries. De projecten van de **publiekrechtelijke** ZBO's die aan de rapportage eisen van de Tweede Kamer voldoen zie hoofdstuk 4 zijn wél onderdeel van de jaarlijkse rapportage aan de Tweede Kamer en op het Rijks ICT-dashboard. In bijlage 1 staat over welke rapportage-elementen wordt gerapporteerd door de publiekrechtelijke ZBO's.

4 Afspraken over de selectie ICT-projecten

Dit hoofdstuk bevat een beknopt overzicht van de beheersmaatregelen en rapportageafspraken afhankelijk van de omvang van de meerjarige ICT-component en het risicoprofiel.

Onderstaande afbeelding geeft weer welke rijksbrede afspraken gelden afhankelijk van de omvang van de meerjarige ICT-component. In de hoofdstukken vijf en zes zijn deze afspraken verder uitgewerkt.

4.1 Uitgangspunten bij selectie

De rijksbrede afspraken over ICT-projecten zijn van toepassing als voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- het betreft een niet-routinematige, grootschalige en in tijd begrensde activiteit;
- waarbij sprake is van een meerjarige ICT-component van minimaal € 5 miljoen;
- waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen projecten of programma's;
- het Rijk alleen of grotendeels de verantwoordelijkheid draagt voor het project en de kosten ten laste van de Rijksbegroting komen.
- projecten bij publiekrechtelijke ZBO's, die voldoen aan de selectiecriteria zijn eveneens onderdeel van de rapportage aan de Tweede Kamer; het delen van projectdata in de ICCIO van projecten met een ICT-component tussen de € 5 en €20 miljoen en een laag risicoprofiel is op vrijwillige basis.

Uitzonderingen

1. Releasematige onderhoudswerkzaamheden zoals de jaarlijkse aanpassingen aan belastingssystemen worden buiten beschouwing gelaten.
2. ICT-componenten die een geïntegreerd onderdeel zijn van een infrastructureel project¹ dan wel een aanschaf van materieel en waarvoor zelfstandige sturing en monitoring niet mogelijk of zinvol is, kunnen buiten

¹ terug te vinden in de MIRT-rapportage

beschouwing worden gelaten, bijvoorbeeld bij projecten zoals de HSL of militair operationele projecten zoals het project vervanging F16 (terug te vinden in het Materieel Projectenoverzicht, MPO).

4.2 Projecten die tijdens de looptijd aan criteria voldoen

Projecten waarvan de kosten gedurende de looptijd de grens van € 5 miljoen overschrijden, moeten voldoen aan de beheersmaatregelen en rapportageafspraken uit het handboek.

Vervolgens gelden de rijksbrede afspraken vanaf het moment van opnemen in de rapportage grote ICT-projecten. Dit betekent dat eisen aan bijvoorbeeld het projectplan of externe kwaliteitstoetsen niet met terugwerkende kracht van toepassing zijn voor gepasseerde projectfasen.

4.3 Rijksbrede projecten

Bij de selectie van departementsoverstijgende projecten wordt aangesloten bij de wijze van budgetteren. Als sprake is van meerdere budgetten, bijvoorbeeld één voor de centrale ontwikkeling en beheer en meerdere voor de implementatietrajecten op de departementen dan wordt per budget bezien of de ICT-component groter is dan € 5 miljoen en/of dat het project risicovol is aan de hand van het risicoformulier. Het departement dat verantwoordelijk is voor de aanwending van het budget rapporteert. Dit kan dus betekenen dat een departementsoverstijgend project (denk bijvoorbeeld aan DWR) uiteindelijk meerdere keren in de samenvattende rapportage aan de Tweede Kamer wordt vermeld, zowel door het departement dat verantwoordelijk is voor het centrale deel, in dit geval DGOBR, als door de departementen verantwoordelijk voor de eigen implementatie.

5 Afspraken over beheersmaatregelen

In dit hoofdstuk worden de beheersmaatregelen beschreven die gelden voor projecten met een ICT-component vanaf € 5 miljoen.

*“Uw aanbeveling om het toepassingsgebied van de maatregelen te verbreden neem ik over. In het vervolg zullen op alle projecten met een ICT-component van meer dan € 5 miljoen (meerjarig) de **beheersmaatregelen** in het kader van projectportfoliomanagement van toepassing zijn.(bestuurlijke reactie minister WenR op rekenkamerrapport Aanpak van ICT door het Rijk 2012, februari 2013)”*

5.1 Eisen aan projectplan

Als startpunt voor de eisen aan het projectplan geldt de lijst uit de brief 12 december 2008 (12 dec. 2008, 26 643, nr. 135): Bij de start van een project zijn de volgende aspecten aanwezig.

- a) algemene projectinformatie, resultaat en sturing
- b) zakelijke rechtvaardiging (businesscase)
- c) planning en beheersing
- d) informatievoorziening richting opdrachtgever en Tweede Kamer
- e) samenwerkingsverbanden
- f) privacyaspecten

De uitwerking van deze eisen a t/m f is opgenomen in bijlage 4.

5.2 CIO-oordeel bij start en kritische momenten van een project

De CIO heeft tot taak de ambtelijke en politieke leiding gevraagd en ongevraagd te adviseren over de doelstelling, uitvoering, kosten en risico's van projecten met een ICT-component. Een project zal niet kunnen starten, respectievelijk voortgezet worden, zonder een positief oordeel van de CIO over een project. Ingeval van een negatief oordeel door de departementale CIO wordt dit geagendeerd bij het bevoegd bestuursorgaan binnen het ministerie. De secretaris-generaal van het betrokken ministerie kan dit oordeel beargumenteerd terzijde leggen (Reactie minister voor WenR maart 2013 op ARK rapport Lessons Learned TK 26643, nr. 172).

Het oordeel van de CIO wordt gegeven vanuit de rol van de CIO en richt zich daarmee met name op

- de inrichting van de organisatie en governance,
- kosten en risico's,
- de aansluiting op de departementale projectenportfolio,
- op de toepassing van rijksbrede en departementale architectuur en standaarden,
- het gebruik van projectbeheersingsmethodieken en externe kwaliteitstoetsen,
- Privacy-aspecten.

Wanneer dit oordeel betrekking heeft op het opnemen van privacygevoelige gegevens of van verrijkte of gekoppelde data, laat de departementale CIO zich bij het opstellen van dit oordeel adviseren door de functionaris gegevensbescherming die bij elk ministerie is aangesteld en die toezicht houdt op toepassing en naleving van de Wbp. De opdrachtgevers van ICT-projecten zijn gehouden om wijzigingen in een systeem ten aanzien van het gebruik van privacygevoelige gegevens en koppelingen of verrijking daarvan te melden aan de departementale CIO. Als hier sprake van is moet een Privacy Impact Assessment worden uitgevoerd (zie bijlage 5). Deze kan op basis daarvan besluiten of een nieuw oordeel noodzakelijk is.

Het CIO-oordeel is geen onderdeel van de rapportage aan de Tweede Kamer.

CIO-Rijk

De CIO-Rijk ontvangt bij de voorgenomen start van de ICT-projecten een afschrift van het projectplan, het oordeel van de departementale CIO en zijn toetsing aan de rijksbreed afgesproken kaders. De CIO-Rijk ontvangt ook een afschrift van een tussentijds oordeel over de voortzetting van een project.

De CIO-Rijk bevestigt de toetsing van de departementale CIO aan de rijksbrede kaders en heeft de bevoegdheid afwijkingen hiervan te accorderen. Voorts beziet de CIO-Rijk voor een nieuw project de mogelijkheid van hergebruik van generieke componenten vanuit andere projecten, ook van andere ministeries.

Toetsen aan rijksbrede kaders

De departementale CIO toetst, indien daartoe aanleiding bestaat, de toepassing van de rijksbreed geldende kaders (zoals bijvoorbeeld projectplaneisen, de pas-toe-of-leg-uit lijst met verplichte open standaarden, informatiebeveiligingskaders (VIR, BIR), baseline informatiehuishouding, etc).

5.3 Externe kwaliteitstoetsen

De ministeries zijn vrij in de keuze van gehanteerde externe kwaliteitstoetsen, mits die aan professionele standaarden en eisen als deskundigheid en onafhankelijkheid voldoen. De keuze is aan de verantwoordelijken binnen een departement (over het algemeen een samenspel tussen projectverantwoordelijken, CIO en departementsleiding/audit committee).

Er zijn verschillende mogelijkheden die nader beschreven worden in bijlage 5:

- Gateway review
- Interne audits
- Externe audits
- Advies
- Interne reviews
- Privacy Impact Assessment *)
- ICT-haalbaarheidstoets*) en ICT-marktspiegel

*) Voor de Privacy Impact Assessment en de ICT-haalbaarheidstoets zijn met ingang van respectievelijk 1 september 2013 en 1 juli 2013 aanvullende afspraken gemaakt. Deze zijn opgenomen in bijlage 5.

6 Afspraken over rapportage en verantwoording.

“In de rapportage aan uw Kamer zullen met ingang van 2011 niet alleen projecten met een ICT-component van meer dan 20 miljoen euro worden opgenomen, maar ook projecten die weliswaar onder die grens liggen, maar volgens de ministeries wel een hoog risicoprofiel hebben. Het jaar 2010 wordt gebruikt om te komen tot een eenduidige definitie hiervan.”(kst 26643,148)

6.1 Jaarrapportage grote en/ of risicovolle ICT-projecten aan de Tweede Kamer

Deze afspraken gelden voor alle projecten met een ICT-component vanaf € 20 miljoen of projecten met een ICT-component vanaf € 5 miljoen en een hoog risicoprofiel. De afspraken voor projecten met een ICT-component vanaf € 5 miljoen en een laag risicoprofiel zijn opgenomen in paragraaf 6.2

Projecten die tijdens de looptijd aan de criteria gaan voldoen worden opgenomen in de rapportage grote ICT-projecten. Projecten die voor de peildatum van de rapportage zijn afgerond worden nog eenmaal meegenomen in de rapportage.

6.1.1 Vaststelling risicoprofiel

Voor het vaststellen van het risicoprofiel van projecten is een formulier beschikbaar, bijlage 3. Bij de start van projecten met een ICT-component vanaf € 5 miljoen, danwel op het moment dat een project na herijking de ondergrens van € 5 miljoen overschrijdt, wordt het formulier ingevuld. Het formulier dient ter ondersteuning van de selectie van risicovolle projecten en moet verplicht worden ingevuld conform besluit ICCIO 16 november 2010. De uiteindelijke bepaling of een project risicovol is of is aan de CIO in overleg met de opdrachtgever. Of het gebruik van het formulier *tijdens* de looptijd van een project vaker wordt toegepast, is eveneens ter beoordeling van de CIO in overleg met de opdrachtgever. De ingevulde risicoprofielen worden niet meegestuurd met de beantwoording van de uitvraag grote en risicovolle ICT-projecten, maar worden bewaard in het projectdossier van het betreffende project.

6.1.2 Rijks ICT-dashboard

Het Rijks ICT-dashboard is benaderbaar via het internet adres:

www.rjksictdashboard.nl.

De Ministerraad heeft in mei 2011 het ICT-dashboard vastgesteld als instrument dat ieder ministerie gebruikt voor de rapportage aan de Tweede Kamer over de grote en/of risicovolle ICT-projecten. Bijlage 6 beschrijft de afspraken omtrent eigenaarschap en beheer van het dashboard.

Het Rijks ICT-dashboard vormt met ingang van de rapportage over 2011 de basis voor de rapportage grote ICT-projecten aan de Tweede kamer als onderdeel van de jaarrapportage bedrijfsvoering. Dit laat onverlet de rapportageverplichting rondom bestaande andere, rapportageafspraken met de Tweede Kamer. Elke minister is zelf verantwoordelijk voor een ordentelijk proces voor het actualiseren van het ICT-dashboard en voor de informatie in het ICT-dashboard van zijn of haar projecten.

6.1.3 Jaarlijkse rapportage

Eenmaal per jaar wordt vanuit DGOBR/DIR, uiterlijk medio december, een herinnering aan de ministeries verstuurd om het ICT-dashboard bij te werken (peildatum 31 december) en de nota's van bevindingen over de totstandkoming aan te leveren; beide dienen voor 1 april te gebeuren. De herinnering tot bijwerken van het ICT-dashboard wordt ook verstuurd aan de stuurgroep Grote ICT-projecten.

De departementale CIO draagt voor zijn ministerie zorg voor het verzamelen van de benodigde informatie conform beschrijving in dit document; ook voor de informatievergaring vanuit de publiekrechtelijke ZBO's die onder de beleidsverantwoordelijkheid van het ministerie vallen.

De departementale CIO's informeren de CIO-Rijk welke projecten op het dashboard zijn geactualiseerd met daarbij de specificatie welke zijn afgerond of nieuw zijn opgevoerd. Eveneens wordt aangegeven bij nieuw gestarte projecten met een ICT-component van meer dan € 20 miljoen of een ICT-haalbaarheidstoets is uitgevoerd volgens pas toe of leg uit principe. Ook worden de nota's van bevindingen door de CIO's aan de CIO-Rijk verstuurd (versturen naar Postbus.ICCIO@minbzk.nl).

6.1.4 *Nota's van bevindingen*

De interne auditdiensten stellen een nota van bevindingen op over het proces van totstandkoming van de rapportage van grote en of risicovolle ICT-projecten aan de Tweede Kamer. De activiteiten die de CIO heeft belegd (en geregeld) om te komen tot een juiste, volledige en vooral tijdige aanpassing van het ICT-dashboard (tussendoor en jaarlijks op het aangegeven tijdstip) worden door de CIO gedocumenteerd ten behoeve van de jaarlijkse nota van bevindingen over de rapportage. Bij tussentijdse wijzigingen van het ICT-dashboard dienen afschriften te worden bewaard in het projectdossier van de documenten waarop de wijzigingen zijn gebaseerd. Bij wijzigingen o.b.v. TK-stukken is dat het gemelde kamerstuk. Bij tussentijdse wijzigingen dient het benodigde document te worden gearchiveerd. Maar daarnaast ook alle daarbij behorende documenten zoals besluiten en onderbouwingen etc.

Er dient ook een dossier te zijn indien er geen projecten worden gerapporteerd door een ministerie, aangezien er dan wel een nota van bevindingen wordt opgesteld om dit te bevestigen.

Ten aanzien van ZBO's dient de departementale CIO voor alle onder dat ministerie ressorterende ZBO's aan te kunnen tonen (dossier) dat gevraagd is naar de stand van zaken van alle projecten met een ICT-component vanaf € 5 miljoen. Over de rapportage vanuit ZBO's aan het betrokken ministerie levert de accountant van de ZBO deze nota. De nota van bevindingen door de accountant van de ZBO's wordt alleen opgesteld als er sprake is van te publiceren groot of risicovol ICT-project.

Waar deze projecten aan de orde zijn, draagt de departementale CIO er zorg voor dat de ZBO haar verplichtingen ten aanzien van de rapportage (door de ZBO) en de nota van bevindingen (door de accountant van de ZBO) tijdig nakomt.

Voor het opstellen van de nota van bevindingen door interne auditdiensten (ADR of van ZBO's), staat doorgaans twee weken. Hierdoor zal de informatie zoals die in het ICT-dashboard wordt gepubliceerd uiterlijk al op 15 maart voor de ADR auditors beschikbaar moeten zijn. De CIO's zijn zelf verantwoordelijk voor het informeren van de interne auditdiensten over de rapportage. Een logisch moment om de informatie op het ICT-dashboard vrij te geven is na oplevering van departementale nota van bevindingen.

6.1.5 *Tussentijdse wijzigingen*

De informatie over een project op het dashboard wordt geactualiseerd zo snel mogelijk nadat de Tweede Kamer wordt geïnformeerd over een project. Eveneens wordt de verwijzing naar een TK-stuk in het ICT-dashboard verwerkt.

6.2 Rapportage afspraken projecten met een ICT-component vanaf €5 miljoen en laag risicoprofiel

"Alle projecten met een ICT-component van meer dan € 5 miljoen (meerjarig) zullen worden gemeld aan de CIO-Rijk en interdepartementaal worden gedeeld. Daarmee ontstaat meer inzicht in de mogelijkheden voor afstemming en hergebruik binnen de projectportfolio van het Rijk. (bestuurlijke reactie minister WenR op rekenkamerrapport Aanpak van ICT door het Rijk 2012, februari 2013)"

Voor per 1 juli 2013 gestarte projecten met een ICT-component van meer dan €5 miljoen zijn de beheersmaatregelen (bv plan van aanpak, businesscase, CIO-oordeel, externe kwaliteitstoetsen) uit het handboek van toepassing. De CIO's melden de nieuw te starten projecten zo snel mogelijk aan bij de CIO-Rijk. De start van een project of programma wordt gemarkeerd door bijvoorbeeld een vastgesteld plan van aanpak en een goedgekeurde begroting.

Jaarlijks vraagt de CIO-Rijk naast de rapportage grote ICT-projecten ook het geactualiseerde overzicht aan van alle projecten met een meerjarige ICT-component tussen de €5 en € 20 miljoen en een laag risicoprofiel. Hiervoor wordt bij de uitvraag in december om een beperkte set data gevraagd(zie bijlage 2). Aan publiekrechtelijke ZBO's wordt gevraagd om hun projectdata van deze projecten op vrijwillige basis eveneens te delen voor bespreking in de ICCIO.

7 Overige afspraken

Dit hoofdstuk omvat een aantal afspraken die de uitvoering van ICT-projecten raken.

In het kader van de uitbouw van een gestandaardiseerde rijksbrede infrastructuur voor de bedrijfsvoering worden de aanschaf en het gebruik van software zoveel mogelijk geharmoniseerd. Uitgangspunt hierbij is dat gemeenschappelijke aanschaf van software en gebruik de norm is. Alvorens software te gaan ontwikkelen wordt eerst op rijksniveau vastgesteld dat er niet ergens in de rijksdienst een soortgelijke bestaande applicatie aanwezig is.

Voor wat betreft de open standaarden geldt de Rijksinstructie van de staatssecretaris van EZ uit 2008 (Staatscourant nr. 227 2008²), hierover heeft de minister van BZK in 2011 gemeld (TK 32679 nr. 4) dat hij de CIO's van de ministeries heeft verzocht het proces van pas-toe-of-leg-uit voldoende te borgen.

De borging door departementale CIO's betreft het proces van rapporteren van afwijkingen van de pas-toe-of-leg-uit lijst met verplichte open standaarden bij de aanschaf van ICT-diensten of producten boven de € 50.000. De afwijkingen dienen te worden opgenomen in de bedrijfsvoeringsparagraaf van de departementale jaarverslagen (van aard een uitzonderingenrapportage). De lijst en de procedure rondom de hantering van de lijst zijn te vinden op: www.forumstandaardisatie.nl.

² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2008-837.html>

Bijlage 1 Rapportagemodel grote en/of risicovolle ICT-projecten

Deze bijlage bevat een overzicht van alle elementen zoals deze via het Rijks ICT-dashboard en via de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk aan de Tweede Kamer worden verantwoord. De rapportage geldt voor alle projecten met een ICT-component tussen de € 5 en € 20 miljoen met een hoog risicoprofiel en alle projecten met een ICT-component vanaf € 20 miljoen en hoger.

Voor de publiekrechtelijke ZBO's geldt een uitzondering. Over projecten van publiekrechtelijke ZBO's wordt in de rapportage grote en/of risicovolle ICT-projecten minstens *doorlooptijd, kosten, de daarbij behorende toelichtingen en levensduur* na oplevering gerapporteerd. De rapportage over projectplannen (4) en externe kwaliteitstoetsen (6) zijn voor deze projecten niet verplicht.

Tijdpad Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk

- November door ICCIO vastgestelde versie handboek indien van toepassing
- December ministerie BZK verstuurt herinnering actualiseren projecten dashboard per peildatum 31 december.
- 15 maart rapportage is beschikbaar voor interne auditdiensten
- 1 april de projecten worden op het dashboard gepubliceerd en verzonden aan ministerie BZK t.a.v. de CIO Rijk.
- 3 april de rapportage wordt verwerkt in de jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk.

Toelichting op het rapportagemodel

Het rapportagemodel bevat de volgende onderdelen:

1. Projectnaam
2. Projectomschrijving
3. Maatschappelijke relevantie
4. Projectplan
5. Contractvorm
6. Externe kwaliteitstoetsen
7. Kosten
8. Doorlooptijd
9. Herijkingen
10. Geschatte levensduur na oplevering
11. Tweede Kamer brieven
12. Peildatum

In de volgende paragrafen worden deze onderdelen toegelicht. In het ICT-dashboard is bij elk in te vullen veld een toelichting opgenomen. N.B. Alle in het rapportagemodel gevraagde toelichtingen dienen zelfstandig leesbaar, relevant (mede bezien vanuit juistheid en volledigheid) en begrijpelijk in de rapportage opgenomen te worden. Actuele schattingen zijn per peildatum van de rapportage, initiële schattingen per startdatum van het project.

1 Projectnaam

Dezelfde naam als de in eerdere rapportages en projectplannen gehanteerde projectnaam.

2 Projectomschrijving

Een beknopte, zelfstandig leesbare omschrijving van de aard en het doel van het project. Indien er een relevant webadres is met meer informatie over het project wordt dit ook hier vermeld.

3 Maatschappelijke relevantie

Een beknopte, zelfstandig leesbare omschrijving van de in het projectplan vermelde (maatschappelijke) relevantie en de in de bestaande business case vermelde kwalitatieve en/of kwantitatieve baten en de doelen in het regeerakkoord waaraan in het project wordt bijgedragen.

4 Projectplan

Een lijst van door de opdrachtgever goedgekeurde versies van het projectplan voorzien van een toelichting wordt gerapporteerd in de rapportage grote ICT-projecten.

Datum	Versie	Conform eisen	Toelichting
		ja/nee	

5 Contractvorm

Formuleer hier een antwoord op de vraag of de aard van de in het projectplan vermelde contractvorm is gewijzigd (ja/nee). Indien dit laatste het geval is, wordt toegelicht wat er gewijzigd is. *Contractvormen kunnen zijn regiemodel; Productgericht; Publiek Private Samenwerking; Prestatiegericht; Totaalontzorging.* Een voorbeeld kan zijn dat bij een project de regievorm is verschoven van één contract met één organisatie (al dan niet een consortium) met meerdere onderaannemers naar losse contracten waarbij de regie binnen het project ligt. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat de wijze van betaling verschuift van betaling na prestatie naar betaling bij exploitatie.

6 Externe kwaliteitstoetsen

De CIO maakt in de rapportage melding, zonder de uitkomsten, van een lijst van alle tot dan toe op het project uitgevoerde externe kwaliteitstoetsen op de volgende manier:

Datum	Uitvoerende partij	Type	Object (scope en onderzochte periode)

7 Kosten

Het project rapporteert over de kosten en baten waar door de projectleider invloed op kan worden uitgeoefend. Deze kosten zijn gespecificeerd in de businesscase en de projectplannen.

De te rapporteren onderverdeling van de projectkosten (12 dec.2008, 26 643, nr. 135) is als volgt, na aanvulling met de post overige kosten (brief vaste Kamercommissie 26643, nr. 141 en 142) en enkele wijzigingen:

- a) hardware en software
- b) ingehuurd extern personeel
- c) intern personeel (eventueel schatting)
- d) uitbesteed werk aan derden
- e) overige projectkosten

Projecten gestart voor vaststelling van het vorige rapportagemodel (12 december 2008) zijn vrijgesteld van het afgeven van een kostenonderverdeling indien deze bij projectaanvang niet aanwezig was.

In de rapportage wordt informatie opgenomen –verdeeld naar de genoemde categorieën a t/m e –over de totale meerjarige initieel en actueel geschatte en tevens de tot dan toe gerealiseerde meerjarige projectkosten.

Het betreft de geschatte kosten:

- die direct ten laste gaan van de rijksbegroting (met uitzondering van projecten bij publiekrechtelijke ZBO's);
- volgens de algemeen bij het verantwoordelijke ministerie geldende prognose- en kostensystematieken.

In de rapportage wordt per project toegelicht welk systeem van toerekening van kosten is gehanteerd, waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan:

- het hanteren van het kasverplichtingen- of baten-lastenstelsel;
- het al dan niet toerekenen van kosten van intern personeel;
- de omgang met kosten van licenties;
- bij departementsoverstijgende projecten: op welk deel van het project (centrale deel, centrale deel + departementale implementaties of één departementale implementatie) de rapportage betrekking heeft.

De verschillende kostenonderdelen moeten optellen tot de vermelde totale projectkosten.

Hardware en software

Hardware: Hardware (servers, PC's, randapparatuur) die is aangeschaft of geleased voor de projectuitvoering en projectresultaat.

Software: (Licentie)kosten voor software voor de projectuitvoering (bijvoorbeeld test- en ontwikkelsoftware) en projectresultaat (bijvoorbeeld gebruikerslicenties), die is aangeschaft of waarvoor gebruikslicentie is verkregen.

Ingehuurd extern personeel

Dit bevat de kosten voor personeel van buiten de eigen organisatie (externe inhuur conform definitie ministerie Financiën) dat tijdelijk werkzaam is voor het project en operationeel wordt aangestuurd door intern personeel.

Intern personeel

Voor intern personeel geldt de handleiding overheidsstarieven of de binnen het departement geldende regels voor de toerekening van de kosten van de inzet van eigen personeel. Voor alle projecten binnen één departement wordt dezelfde lijn gehanteerd.

Uitbesteed werk aan derden

Dit bevat de kosten voor verplichtingen die zijn aangegaan met externe partijen om een contractueel vastgelegde prestatie (vaak 'fixed-price') te leveren. In veel gevallen zal het een combinatie van de inzet van mensen, hardware en software betreffen. Dit uitbesteede werk kan de realisatie van een applicatie zijn en/of de voorbereiding voor het afnemen van services.

Overige projectkosten

Dit omvat bijvoorbeeld kosten voor huisvesting van het project wanneer een locatie speciaal wordt geregeld of kosten voor connectiviteit wanneer deze speciaal voor het project wordt geregeld en alle kosten die niet onder voorgaande posten vallen.

	Initieel geschatte meerjarige projectkosten	Actueel geschatte meerjarige projectkosten	Cumulatief gerealiseerde meerjarige projectkosten
hardware en software			
ingehuurd extern personeel			
intern personeel			

uitbesteed werk aan derden			
overige projectkosten			
TOTALEN			

Verschillen tussen de actuele schatting en de initiële schatting (of de laatste herijking indien er herijkingen zijn) worden toegelicht. Daarnaast wordt in de rapportage toegelicht welke systematiek voor de toerekening van kosten is gehanteerd.

Toelichting	Algemene systematiek van kostentoerekening aan projecten
Toelichting	Toelichting op verschillen tussen initieel en actueel geschatte kosten (of tussen de actuele schatting en de laatste herijking indien er herijkingen zijn)

8 Verwachte beheerkosten

Hier worden de in het projectplan aanwezige informatie over de verwachte kosten in de beheerfase van het project vermeld.

9 Doorlooptijd

Startdatum: een project start op het moment dat de budgetten zijn toegekend en het projectplan, met daarin de wijze waarop de businesscase zal worden gehaald, door de opdrachtgever is goedgekeurd. Daarom is het moment van opdrachtverstrekking aan een opdrachtnemer de meest logische start van een project.

Einddatum: op het moment van decharge door de opdrachtgever. Aangegeven moet worden in welke fase deze decharge gegeven is: is het project gereed, is het overgedragen aan de beheersorganisatie, is het in de klantorganisatie ingevoerd, is het project voortijdig gestopt, worden er nog externe kwaliteitstoetsen na de afronding opgeleverd (lessons learned etc). In de rapportage wordt de initieel geschatte einddatum en de actueel geschatte einddatum vermeld.

Startdatum	Initieel geschatte einddatum	Actueel geschatte einddatum

Verschillen tussen de actuele schatting van de einddatum en de initiële schatting (of de laatste herijking indien er herijkingen zijn) worden toegelicht.

Toelichting	Toelichting op verschillen tussen initieel en actueel geschatte einddatum (of tussen de actuele schatting en de laatste herijking indien er herijkingen zijn)
-------------	---

10 Herijkingen

In het geval dat er zich grootschalige wijzigingen voordoen in een project, zoals een scope wijziging of exogene factor, zou vergelijking met een situatie uit het verleden minder relevant kunnen zijn. Met name bij langer lopende projecten, die één of meerdere malen een herstart hebben beleefd, kan dit voorkomen. In dit geval is het toegestaan om voor een zogenaamde herijking te kiezen, en op enig moment opnieuw een scope (incl. budget) vast te stellen. Op deze wijze zal de vergelijking van de actuele schatting met de initiële (nu dus geherijkte) schatting een meer realistisch beeld geven.

Het is niet verplicht te herijken, herijkingen mogen altijd om wat voor reden dan ook worden gedaan, maar ze moeten wel expliciet op het juiste niveau worden

geaccordeerd. De opdrachtgever ziet toe of het projectplan en risicoprofiel moeten worden herzien.

Het publiceren van **geaccordeerde herijkingen** in het dashboard mag altijd, maar is verplicht zo snel mogelijk nadat de Tweede Kamer er over wordt geïnformeerd. (zie punt 6.1.5). Daarbij wordt melding gemaakt van de nieuwe schattingen van kosten en einddatum. De historie van de herijking blijft te allen tijde zichtbaar op het dashboard.

De in de rapportage vermelde initiële schattingen van meerjarige projectkosten en einddatum worden overgenomen uit de eerste vastgestelde versie van het projectplan en veranderen gedurende jaarlijkse rapportages nooit.

In de toelichting wordt bij elke herijking expliciet aangegeven in welke categorie(ën) de betreffende herijking valt. Oorzaken kunnen zijn (er kunnen ook meerdere oorzaken aan een herijking ten grondslag liggen):

- Wetswijziging
- Wens van de Tweede Kamer / Eerste Kamer
- Aanpassing (business) doelen/eisen: nieuwe functionaliteiten, extra data(koppelingen), aanpassing business case, scopewijziging
- Implementatie: organisatie- en procesaanpassingen (minder/meer) complex, bewerkelijker
- Project-endogene scopewijziging: risico's, afhankelijkheden terugbrengen/opvoeren
- Tegenvallers binnen project: complicaties, afstemming leverancier, projectleiding
- Overnemen aanbeveling extern advies
- Prijsontwikkeling

Datum herijking	Meerjarige projectkosten	Einddatum project	Toelichting

De afwijking en de kleur op het ICT-dashboard na invoering van de herijking wordt berekend door de actuele schatting te vergelijken met de laatste herijking, zowel voor de kosten als voor de doorlooptijd.

Zonder expliciete vastlegging van de herijking in het projectdossier is er formeel geen sprake van een herijking. Alle herijkingen sinds de start van het project zijn zichtbaar in de rapportage.

11 Geschatte levensduur na oplevering

In de rapportage wordt opgenomen met welke (economische) levensduur van het projectresultaat gecalculeerd is in de businesscase. Indien een andere systematiek wordt gehanteerd dient deze toegelicht te worden.

12 Tweede Kamer stukken

Een overzicht van de tijdens het project verstuurde projectspecifieke brieven aan de Tweede Kamer wordt in de rapportage opgenomen. De nummers worden voorzien van Tweede Kamer dossier en briefnummer.

Datum	Nummer	Titel	Hyperlink
	TK nr....		

13 Peildatum

De peildatum van de gerapporteerde informatie van het project.

Bijlage 2 Rapportagemodel projecten met een ICT-component > € 5 en < € 20 miljoen en een laag risicoprofiel

Voor alle per 1 juli 2013 gestarte projecten met een ICT-component van meer dan € 5 miljoen zijn de beheersmaatregelen (bv plan van aanpak, businesscase, CIO-oordeel, externe kwaliteitstoetsen) uit het handboek van toepassing. De CIO's melden de nieuw te starten projecten zo snel mogelijk aan bij de CIO-Rijk DGOBR-DIR.

Onderstaande data worden via de CIO-Rijk interdepartementaal via de ICCIO gedeeld.

1. Ministerie (onderdeel dg/uitvoeringsorganisatie)
2. Naam project
3. Korte omschrijving met antwoord op de vraag aan welk strategisch doel draagt dit project bij, zodanig dat andere ministerie kunnen inschatten of er sprake is van samenhang.
4. Startdatum en verwachte einddatum
5. Status project
6. Actueel begroot budget
7. Enkele aanvullende kenmerken
 - Gericht op bedrijfsvoering, primair proces, interactie met burgers en bedrijven, instellingen en andere overheden (keten).
 - Andere eigenschappen als: Werkplekdiensten (DWR-client), Toegangsdiensden (identificatie, authenticatie en autorisatie), Applicatiediensten (o.a. ter ondersteuning specifiek proces), Documentdiensten (Rijksbreed generieke documentdiensten, o.a. Digitale Duurzaamheid), Gegevensdiensten (Rijksbreed generieke functionaliteit naast semantiek en vorm van de generieke gegevens zelf, zoals Basisregistraties en rijksregistraties), Connectiviteitsdiensten (netwerk en connectiviteit), Datacenter diensten (housing, hosting, storage).
- Peildatum

Bijlage 3 Formulier risicoprofiel

Formulier risicoprofiel versie 2.01 : zie de interdepartementale map van de ICCIO op de samenwerkruimte: [Link](#)

RISICOPROFIEL SCOREFORMULIER ICT-Projecten met een ICT-component > € 5 miljoen VERSIE 2.0 voor de rapportage over 2013 - goedgekeurd in de ICCIO van 15 november 2011

Dit document is een bijlage bij het Handboek Portfoliomanagement Rijk en ter ondersteuning van het in kaart brengen van het risicoprofiel van projecten met een ICT component. Het formulier moet verplicht worden ingevuld conform besluit ICCIO november 2010. In 2011 zijn een aantal kleine verbeteringen doorgevoerd n.a.v. de rapportage over 2010 en is vraag 23 toegevoegd n.a.v. de kabinetsreactie op het WRR-rapport (TK 26643 nr. 211).

N.B. De uiteindelijke bepaling of een project risicovol is of niet (zoals bijvoorbeeld de in het formulier gehanteerde ondergrens van € 5 mln.) is aan de departementale CIO i.o.m. de opdrachtgever.

De ingevulde risicoprofielen worden niet meegestuurd met de beantwoording van de uitvraag grote en risicovolle ICT-projecten, maar bewaard in het projectdossier van het betreffende project.

Programma/Project achtergrond

Programma/projectnaam of -titel	
Opdrachtgever	
Naam	
Programma- Projectmanager	
Naam	

0. Knock-out criteria

Valt het project onder een van de uitzonderingen (zie "Rijksbrede werkwijze voor projecten met een grote ICT-component")?	☐ Ja => invullen van dit formulier wordt aanbevolen voor het in kaart brengen van de risico's.
	☐ Nee
Is de ICT-component groter dan € 20 mln (meerjarig)?	☐ Ja => project valt onder de rijksbrede afspraken rond grote ICT-projecten, het formulier dient volledig te worden ingevuld.
	☐ Nee
Is de ICT-component groter dan € 5 mln (meerjarig)?	☐ Ja => ga verder met 1.
	☐ Nee => invullen van dit formulier wordt aanbevolen voor het in kaart brengen van de risico's.

Invulinstructie: de volgende vragen betreffen het gehele project.

1. Regeerakkoord

Is het programma/project nauw gerelateerd aan het laatste regeerakkoord?	☐ Ja (*)
	☐ Nee

Assessment

Als een van de vier vragen met een sterretje (*) gemarkeerde opties is aangekruist dan heeft het project een hoog risico en dienen CIO en opdrachtgever te overleggen of het project onder rijksbrede afspraken valt o.b.v het volledige ingevulde formulier.

2. Wetgeving

In welke mate hangt het project samen met wetgevingstrajecten en is mogelijk zelfs essentieel voor de invoering van die wetgeving?	☐ Essentieel (*)
	☐ Belangrijk
	☐ Niet van toepassing

3. Grote projecten

Valt het project/programma onder de regeling Grote Projecten?	☐ Ja (*)
	☐ Nee

De regeling grote projecten is hier terug te vinden:

<http://wetten.nl/BWBR0021424>

De Tweede Kamer besluit welke projecten worden aangewezen als groot project

Scoreformulier Risicoprofiel

Vul uw score in het rechterblokje in. Aan het einde van het scoreformulier worden uw scores automatisch opgeteld.

BUSINESS ISSUES

5. Stakeholderbetrokkenheid

Zijn de belangrijkste stakeholders geïdentificeerd en bij het programma/project betrokken?

	Mogelijke Score	Uw Score
Betrokkenheid stakeholders is verzekerd	<input type="text" value="0"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in
Stakeholderanalyse uitgevoerd	<input type="text" value="1"/>	
Stakeholders zijn niet geïdentificeerd	<input type="text" value="2"/>	

6. Potentiële impact op het publiek en bedrijven/organisaties bij implementatie

Vink alle sectoren aan die direct worden geraakt door de resultaten van dit programma/project.

Interne organisatie	<input type="text" value="1"/>	<input type="text"/> Vul de som van alle gekozen opties in
Andere ministeries/ publieke organisaties	<input type="text" value="2"/>	
Organisaties in de private sector	<input type="text" value="3"/>	
Publiek/Burgers	<input type="text" value="4"/>	

7. Verwachte opbrengsten

Totale waarde van de verwachte opbrengsten

Minder dan € 10 mln	<input type="text" value="1"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in
€ 10 mln - € 100 mln	<input type="text" value="2"/>	
Meer dan € 100 mln	<input type="text" value="4"/>	

8. Kosten

De totale kosten van de ICT-component (meerjarig)

€ 5 mln - € 10 mln	<input type="text" value="1"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in
€ 10 mln - € 15 mln	<input type="text" value="2"/>	
€ 15 mln - € 20 mln	<input type="text" value="4"/>	

9. Doorlooptijd

Is de verwachte doorlooptijd langer dan een jaar?

Korter dan 1 jaar	<input type="text" value="0"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in
Langer dan 1 jaar	<input type="text" value="2"/>	
Langer dan 4 jaar	<input type="text" value="4"/>	

10. Systematiek ramingen

Is de omvang van de ICT-component op systematische wijze geschat (bijvoorbeeld met functiepunten) en/of de kostenraming getoetst buiten de projectorganisatie

Ja, de omvang van de ICT-component is op systematische wijze geschat én de kostenraming is buiten de projectorganisatie getoetst	<input type="text" value="0"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in
Ja, de omvang van de ICT-component is op systematische wijze geschat óf de kostenraming is buiten de projectorganisatie getoetst	<input type="text" value="2"/>	
De omvang van de ICT-component is niet op systematische wijze geschat én de kostenraming is niet buiten de projectorganisatie getoetst.	<input type="text" value="4"/>	

<p>12. Verandermanagement</p> <p>Impact die het programma/project zal hebben op de organisatie tijdens de ontwikkeling <u>en</u> na implementatie</p>	<table border="0"> <tr> <td>Niet significant</td> <td><input type="text" value="0"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nieuwe businessprocessen</td> <td><input type="text" value="2"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Significante herscholing</td> <td><input type="text" value="2"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Significante organisatieverandering</td> <td><input type="text" value="2"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Significante logistieke staf & equipment beweging</td> <td><input type="text" value="2"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Overplaatsing van staf/ outsourcing</td> <td><input type="text" value="4"/></td> <td><input type="text"/> Vul de som van alle gekozen opties in</td> </tr> </table>	Niet significant	<input type="text" value="0"/>		Nieuwe businessprocessen	<input type="text" value="2"/>		Significante herscholing	<input type="text" value="2"/>		Significante organisatieverandering	<input type="text" value="2"/>		Significante logistieke staf & equipment beweging	<input type="text" value="2"/>		Overplaatsing van staf/ outsourcing	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul de som van alle gekozen opties in
Niet significant	<input type="text" value="0"/>																		
Nieuwe businessprocessen	<input type="text" value="2"/>																		
Significante herscholing	<input type="text" value="2"/>																		
Significante organisatieverandering	<input type="text" value="2"/>																		
Significante logistieke staf & equipment beweging	<input type="text" value="2"/>																		
Overplaatsing van staf/ outsourcing	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul de som van alle gekozen opties in																	
<p>13. Impact van het programma of project op de organisatie</p> <p>Complexiteit van de organisatie(s)</p>	<table border="0"> <tr> <td>Enkelvoudige processen in organisatie</td> <td><input type="text" value="1"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Complexe processen in organisatie</td> <td><input type="text" value="2"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Meerdere organisaties (ketens)</td> <td><input type="text" value="4"/></td> <td><input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in</td> </tr> </table>	Enkelvoudige processen in organisatie	<input type="text" value="1"/>		Complexe processen in organisatie	<input type="text" value="2"/>		Meerdere organisaties (ketens)	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in									
Enkelvoudige processen in organisatie	<input type="text" value="1"/>																		
Complexe processen in organisatie	<input type="text" value="2"/>																		
Meerdere organisaties (ketens)	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in																	
<p>14. Complexiteit van de contractuele processen</p> <p>Complexiteit van het inkooptraject</p>	<table border="0"> <tr> <td>Eén leverancier</td> <td><input type="text" value="1"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Meerdere met hoofdaannemer</td> <td><input type="text" value="3"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Meerdere zonder hoofdaannemer</td> <td><input type="text" value="4"/></td> <td><input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in</td> </tr> </table>	Eén leverancier	<input type="text" value="1"/>		Meerdere met hoofdaannemer	<input type="text" value="3"/>		Meerdere zonder hoofdaannemer	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in									
Eén leverancier	<input type="text" value="1"/>																		
Meerdere met hoofdaannemer	<input type="text" value="3"/>																		
Meerdere zonder hoofdaannemer	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in																	
<p>15. Programma/projectscope</p> <p>Te verwachten stabiliteit van programma/projectscope</p>	<table border="0"> <tr> <td>Scope blijft nagenoeg ongewijzigd</td> <td><input type="text" value="0"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Wijzigingen verwacht</td> <td><input type="text" value="3"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Scope is volledig afhankelijk van omgeving</td> <td><input type="text" value="4"/></td> <td><input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in</td> </tr> </table>	Scope blijft nagenoeg ongewijzigd	<input type="text" value="0"/>		Wijzigingen verwacht	<input type="text" value="3"/>		Scope is volledig afhankelijk van omgeving	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in									
Scope blijft nagenoeg ongewijzigd	<input type="text" value="0"/>																		
Wijzigingen verwacht	<input type="text" value="3"/>																		
Scope is volledig afhankelijk van omgeving	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in																	
BESCHIKBARE CAPACITEITEN																			
<p>16. Capaciteit</p> <p>Is de benodigde capaciteit voldoende beschikbaar in de verschillende realisatiefases</p>	<table border="0"> <tr> <td>Ja, op nagenoeg alle momenten</td> <td><input type="text" value="1"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Afhankelijk voortgang project</td> <td><input type="text" value="2"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Deels onzeker</td> <td><input type="text" value="4"/></td> <td><input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in</td> </tr> </table>	Ja, op nagenoeg alle momenten	<input type="text" value="1"/>		Afhankelijk voortgang project	<input type="text" value="2"/>		Deels onzeker	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in									
Ja, op nagenoeg alle momenten	<input type="text" value="1"/>																		
Afhankelijk voortgang project	<input type="text" value="2"/>																		
Deels onzeker	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in																	
<p>17. Projectvaardigheden</p> <p>Wat is de ervaring van het toegewezen programma/projectteam met het succesvol afronden van een soortgelijk programma/project?</p>	<table border="0"> <tr> <td>Bewezen resultaten</td> <td><input type="text" value="1"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Wisselende resultaten</td> <td><input type="text" value="2"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Niet bekend</td> <td><input type="text" value="4"/></td> <td><input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in</td> </tr> </table>	Bewezen resultaten	<input type="text" value="1"/>		Wisselende resultaten	<input type="text" value="2"/>		Niet bekend	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in									
Bewezen resultaten	<input type="text" value="1"/>																		
Wisselende resultaten	<input type="text" value="2"/>																		
Niet bekend	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in																	
<p>18. Leverancierskwaliteiten</p> <p>Hoe volwassen is de betrokken markt in het realiseren of het voldoen aan de eisen van dit programma/project?</p>	<table border="0"> <tr> <td>Niet van toepassing</td> <td><input type="text" value="0"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Bewezen kwaliteit</td> <td><input type="text" value="1"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Wisselende kwaliteit</td> <td><input type="text" value="2"/></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Niet bekend</td> <td><input type="text" value="4"/></td> <td><input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in</td> </tr> </table>	Niet van toepassing	<input type="text" value="0"/>		Bewezen kwaliteit	<input type="text" value="1"/>		Wisselende kwaliteit	<input type="text" value="2"/>		Niet bekend	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in						
Niet van toepassing	<input type="text" value="0"/>																		
Bewezen kwaliteit	<input type="text" value="1"/>																		
Wisselende kwaliteit	<input type="text" value="2"/>																		
Niet bekend	<input type="text" value="4"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in																	

TECHNISCHE ISSUES

<p>20. Innovatieve aanpak</p> <p>De mate waarin het programma/project afhankelijk is van een innovatieve oplossing voor de business requirements</p>	<table> <tr> <td>Stabiele, bewezen technologie</td> <td><input type="text" value="1"/></td> <td rowspan="4"><input type="text"/> Vul alleen de som van alle gekozen opties in</td> </tr> <tr> <td>Bewezen techniek, nieuwe toepassing</td> <td><input type="text" value="2"/></td> </tr> <tr> <td>Nieuwe techniek, bestaande toepassing</td> <td><input type="text" value="2"/></td> </tr> <tr> <td>Geheel nieuwe aanpak</td> <td><input type="text" value="4"/></td> </tr> </table>	Stabiele, bewezen technologie	<input type="text" value="1"/>	<input type="text"/> Vul alleen de som van alle gekozen opties in	Bewezen techniek, nieuwe toepassing	<input type="text" value="2"/>	Nieuwe techniek, bestaande toepassing	<input type="text" value="2"/>	Geheel nieuwe aanpak	<input type="text" value="4"/>		
Stabiele, bewezen technologie	<input type="text" value="1"/>	<input type="text"/> Vul alleen de som van alle gekozen opties in										
Bewezen techniek, nieuwe toepassing	<input type="text" value="2"/>											
Nieuwe techniek, bestaande toepassing	<input type="text" value="2"/>											
Geheel nieuwe aanpak	<input type="text" value="4"/>											
<p>21. Scope van de ICT-diensten en -leveranties</p> <p>De omvang van activiteiten die door de leverancier wordt uitgevoerd</p>	<table> <tr> <td>Niet van toepassing</td> <td><input type="text" value="0"/></td> <td rowspan="5"><input type="text"/> Vul de som van alle gekozen opties in</td> </tr> <tr> <td>Levering infrastructuur</td> <td><input type="text" value="1"/></td> </tr> <tr> <td>Software pakketten</td> <td><input type="text" value="1"/></td> </tr> <tr> <td>Projectmanagement</td> <td><input type="text" value="1"/></td> </tr> <tr> <td>Maatwerk software</td> <td><input type="text" value="3"/></td> </tr> </table>	Niet van toepassing	<input type="text" value="0"/>	<input type="text"/> Vul de som van alle gekozen opties in	Levering infrastructuur	<input type="text" value="1"/>	Software pakketten	<input type="text" value="1"/>	Projectmanagement	<input type="text" value="1"/>	Maatwerk software	<input type="text" value="3"/>
Niet van toepassing	<input type="text" value="0"/>	<input type="text"/> Vul de som van alle gekozen opties in										
Levering infrastructuur	<input type="text" value="1"/>											
Software pakketten	<input type="text" value="1"/>											
Projectmanagement	<input type="text" value="1"/>											
Maatwerk software	<input type="text" value="3"/>											
<p>22. ICT-integratieaspecten</p> <p>Geef het niveau aan waarop het project interfaces met bestaande systemen en processen moet ontwikkelen</p>	<table> <tr> <td>Niet van toepassing</td> <td><input type="text" value="0"/></td> <td rowspan="5"><input type="text"/> Vul de som van alle gekozen opties in</td> </tr> <tr> <td>Stand alone - geen integratie</td> <td><input type="text" value="1"/></td> </tr> <tr> <td>Data migratie</td> <td><input type="text" value="2"/></td> </tr> <tr> <td>Enige links naar legacy systemen</td> <td><input type="text" value="3"/></td> </tr> <tr> <td>Uitgebreide links naar legacy systemen</td> <td><input type="text" value="5"/></td> </tr> </table>	Niet van toepassing	<input type="text" value="0"/>	<input type="text"/> Vul de som van alle gekozen opties in	Stand alone - geen integratie	<input type="text" value="1"/>	Data migratie	<input type="text" value="2"/>	Enige links naar legacy systemen	<input type="text" value="3"/>	Uitgebreide links naar legacy systemen	<input type="text" value="5"/>
Niet van toepassing	<input type="text" value="0"/>	<input type="text"/> Vul de som van alle gekozen opties in										
Stand alone - geen integratie	<input type="text" value="1"/>											
Data migratie	<input type="text" value="2"/>											
Enige links naar legacy systemen	<input type="text" value="3"/>											
Uitgebreide links naar legacy systemen	<input type="text" value="5"/>											
<p>23. Privacyaspecten</p> <p>Is er bij het project sprake van het opnemen van privacygevoelige gegevens of van het koppelen of verrijken van data zoals bedoeld in het WRR-rapport iOverheid?</p>	<table> <tr> <td>Niet van toepassing</td> <td><input type="text" value="0"/></td> <td rowspan="3"><input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in</td> </tr> <tr> <td>Privacyeffectbeoordeling is uitgevoerd</td> <td><input type="text" value="3"/></td> </tr> <tr> <td>Privacyeffectbeoordeling wordt uitgevoerd</td> <td><input type="text" value="5"/></td> </tr> </table>	Niet van toepassing	<input type="text" value="0"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in	Privacyeffectbeoordeling is uitgevoerd	<input type="text" value="3"/>	Privacyeffectbeoordeling wordt uitgevoerd	<input type="text" value="5"/>				
Niet van toepassing	<input type="text" value="0"/>	<input type="text"/> Vul alleen de score van de gekozen optie in										
Privacyeffectbeoordeling is uitgevoerd	<input type="text" value="3"/>											
Privacyeffectbeoordeling wordt uitgevoerd	<input type="text" value="5"/>											
<p>TOTAALSCORE: <input type="text" value="0"/> MAX SCORE: 101</p>												
<p>Bij een totaalscore van 48 of meer is het project een risicovol project</p>												

Bijlage 4 Eisen projectplan projecten met een ICT-component > € 5 miljoen

Eisen aan projectplan

Als startpunt voor de eisen aan het projectplan geldt de lijst uit de brief 12 december 2008 (12 dec. 2008, 26 643, nr. 135):

- a) algemene projectinformatie, resultaat en sturing
- b) zakelijke rechtvaardiging (businesscase)
- c) planning en beheersing
- d) informatievoorziening richting opdrachtgever en Tweede Kamer
- e) samenwerkingsverbanden
- f) privacyaspecten

Aan projectplannen van vóór 12 december 2008 werden nog geen specifieke eisen gesteld. Voor projectplannen die opgesteld of herzien zijn tussen 12 december 2008 gelden de eisen zoals hieronder opgenomen. De eisen gelden niet met terugwerkende kracht voor de reeds gepasseerde projectfasen.

Vanaf het opnamemoment gelden de verplichtingen wel bij herziening van het projectplan, voor de kostenspecificatie en voor de externe kwaliteitstoetsen voor toekomstige projectfasen en beslismomenten.

Hieronder staan de uitgebreide eisen aan het projectplan beschreven.

Algemene projectinformatie, resultaat en sturing

In het projectplan komen de volgende elementen aan de orde:

- De doelstelling, het te bereiken resultaat, de kwalitatieve en/ of kwantitatieve eisen en de afbakening van het project.
- Aan welke beleids- of bedrijfsdoelstellingen het project bijdraagt.
- Hoe de besturing van het project is ingericht en de rollen en verantwoordelijkheden zijn belegd.
- Wie de opdrachtgever of uitbestedende functionele eenheid is.
- De wijze waarop de beheersbaarheid van het project wordt gewaarborgd en de maatregelen die hiervoor worden getroffen.
- Wie de belanghebbenden bij dit project zijn alsook de aard van hun belang en hoe zij bij het project betrokken zijn.
- De relatie met andere projecten en systemen en de afhankelijkheid ervan.
- De relatie met wet- en regelgeving en de afhankelijkheid ervan.
- Een Project Start Architectuur die is opgesteld in lijn met NORA en MARIJ.

Zakelijke rechtvaardiging (businesscase)

Het projectplan bevat:

- Een meerjarige kostenanalyse waarin kosten zijn opgesplitst naar de verschillende projectfasen inclusief de fase van het beheer.
- Een batenanalyse waarin zowel financiële als eventuele niet-financiële baten zijn opgenomen.
- Informatie over de wijze waarop gedurende de looptijd in de financiering van het project zal worden voorzien.
- Een marktverkenning en een onderzoek naar soortgelijke bestaande oplossingen bij andere ministeries en bedrijven.
- Een alternatievenanalyse (incl. een nul-alternatief) waarin wordt aangegeven welke alternatieven zijn onderzocht en waarom deze zijn afgefallen.

- Een overzicht van de voor het project voorziene contracten. Daarbij wordt aangegeven wat de aard van deze contracten is en wat de consequenties zijn voor lopende contracten.
- Informatie over de aanbestedingsstrategie.

Planning en beheersing

Het projectplan bevat:

- Een fasering en mijlpalenplanning waarin (deel)producten en kostenverloop in tijd zijn opgenomen en de belangrijkste beslismomenten zijn aangegeven.
- Een analyse van de mogelijke risico's op technisch, sociaal, organisatorisch, economisch en bestuurlijk vlak.
- Informatie over de maatregelen die genomen zijn ter beheersing van de gesignaleerde risico's.
- Een vastlegging van het risicoprofiel.
- Een inzichtelijke projectadministratie conform kostenindeling zoals opgenomen in het rapportagemodel.
- Informatie over beveiligings- en privacy issues m.b.t. het geplande project.
- Informatie over het systeem van kwaliteitsborging waar externe kwaliteitstoetsen deel van uit maken, inclusief:
 - een vastlegging van de uitgevoerde externe kwaliteitstoetsen op de projectstart;
 - een vastlegging (motivatie) van hoe binnen het project met externe kwaliteitstoetsen zal worden omgegaan (keuze uitvoerende partijen en objecten waarnaar gekeken zal worden);
 - een overzicht van de belangrijkste beslismomenten na de start;
 - een planning van de uit te voeren externe kwaliteitstoetsen.

Bij belangrijke wijzigingen in het projectplan gedurende de projectduur, wordt deze paragraaf met externe kwaliteitstoetsen herbeoordeeld en zo nodig herzien.

- Een vastgestelde procedure voor het wijzigen van kwaliteitscriteria en productspecificaties.

Informatievoorziening

Het projectplan bevat:

- Een overzicht van de door de opdrachtgever vastgestelde kwaliteitseisen met betrekking tot de te leveren informatie.
- Informatie over de periodiciteit van de voortgangs- en uitzonderingsrapportages aan opdrachtgever/programmaboard.

Samenwerkingsverbanden

Voor projecten die worden uitgevoerd door of in opdracht van meerdere partijen (andere ministeries en/of andere partijen in de publieke of private sector) wordt duidelijk vastgelegd welke afspraken er zijn met betrekking tot de bekostigingsstructuur, verantwoordelijkheidsstructuur, rechtsvorm en exit-constructie.

Privacyaspecten

In het projectplan wordt informatie opgenomen over de vraag of er bij het project sprake is van het opnemen van privacygevoelige gegevens of van het koppelen of verrijken van data. Daarnaast zal in het projectplan beargumenteerd worden aangegeven of voor het project een Privacy Impact Analyse of een andere externe kwaliteitstoets gewenst is.

Bijlage 5 Externe kwaliteitstoetsen

Inzet externe kwaliteitstoetsen

De ministeries zijn vrij in de keuze van gehanteerde externe kwaliteitstoetsen, mits die aan professionele standaarden en eisen als deskundigheid en onafhankelijkheid voldoen. De keuze is aan de verantwoordelijken binnen een departement (over het algemeen een samenspel tussen projectverantwoordelijken, CIO en departementsleiding/audit committee).

Externe kwaliteitstoetsen worden uitgevoerd door voldoende onafhankelijke en professionele partijen en hebben betrekking op (de objecten):

- de meest kritische aspecten van de projectbeheersing (kosten, baten, risico's, mijlpalen en planning) gebruik makend van breed geaccepteerde beheersingsmodellen als MSP en Prince2, waarbij het niet alleen gaat om procedurele correctheid (formele toets), maar vooral ook of er sprake is van een adequate projectbeheersing voor het realiseren van de gestelde projectdoelen;
- de (beheersing van de) kwaliteit van de door het project opgeleverde (deel-) producten.

De uitvoering van externe kwaliteitstoetsen wordt bij voorkeur gerelateerd aan beslismomenten, waarbij de projectstart als een belangrijk beslismoment wordt gezien. De datum waarop een externe kwaliteitstoets is uitgevoerd wordt opgenomen in het ICT-dashboard.

Hierna wordt een opsomming van mogelijke externe kwaliteitstoetsen gegeven.

Gateway review

Gateway-reviews kenmerken zich door het peer-to-peer karakter, de uitvoering in een relatief korte periode, het alleen aan de opdrachtgever rapporteren en de focus: breed met beperkte diepgang. Gateway-reviews zijn bedoeld als hulpmiddel voor de opdrachtgever om zijn project beter in de grip te krijgen en hebben dus vooral een interne kwaliteitsverhogende werking binnen het project of programma.

Interne audits

Audits door interne auditdiensten kenmerken zich door de uitvoering door onafhankelijke auditors met kennis en begrip van de organisatie en - wel afhankelijk van de soort opdracht - heldere en onderbouwde conclusies, mogelijkheid tot meer specifiek gerichte onderzoeken (maatwerk) en een bredere verspreidingskring. Audits kunnen zowel betrekking hebben op de projectbeheersing als de (beheersing van de) kwaliteit van de door het project opgeleverde (deel-)producten. Audits kunnen worden gebruikt om vast te stellen of de projectbeheersing voldoet aan de daaraan te stellen eisen (gerelateerd aan breed geaccepteerde beheersingsmodellen als MSP en Prince2) en bieden zowel projectverantwoordelijken als de CIO inzicht in de verbetermogelijkheden rond de projectbeheersing. Naast onderzoeken naar de projectbeheersing, kunnen auditors rond grote ICT-projecten ook onderzoeken vanuit de wettelijke controletaak, in het kader van rijksbrede regelingen, naar een door een project opgeleverd informatiesysteem en naar specifieke objecten binnen een project uitvoeren of vanuit een advies- of ondersteuningsopdracht bij een ICT-project betrokken zijn.

Externe audits

Audits door externe auditors zijn vergelijkbaar met de audits door interne auditdiensten met als verschil dat de externe auditor over het algemeen minder bekend is met de organisatie.

Advies

Adviezen door experts kenmerken zich door de uitvoering door onafhankelijke, deskundige adviseurs en zijn veelal gericht op de beantwoording van een specifieke, specialistische vraag.

Interne reviews

Er kan ook sprake zijn van departement specifieke kwaliteitstoetsen, zoals reviews door andere medewerkers van het departement die niet direct bij het project zijn betrokken.

Privacy Impact Assessment

Het PIA-toetsmodel Rijksdienst wordt vanaf 1 september 2013 standaard toegepast bij ontwikkeling van nieuwe wetgeving en beleid waarmee de bouw van nieuwe ICT-systemen of de aanleg van grote databestanden wordt voorzien. Hiertoe zal het worden opgenomen in het Integraal Afwegingskader voor beleid en regelgeving en het Handboek Portfoliomanagement. Link naar toetsmodel ([kst 26643, nr 282](#)). In sommige omstandigheden zal het niet nodig zijn de PIA-vragenlijst volledig af te lopen, bijvoorbeeld als een bestaand systeem wordt uitgebouwd of bestaande systemen worden gekoppeld (zie Toelichting PIA Toetsmodel Rijksdienst, 3.3.). In gevallen die onder het Vrijstellingsbesluit Wbp vallen, waarmee dus al is vastgesteld dat ze minder risicovol zijn, hoeft het toetsmodel slechts als ruggensteun te worden gehanteerd om de volledige voorgenomen verwerking in kaart te brengen, en is schriftelijke verslaglegging niet nodig.

ICT-haalbaarheidstoets en ICT-marktspiegel

De ICT~haalbaarheidstoets en ICT~marktspiegel kenmerken zich door:

- kennisdeling met de markt in de precompetitieve fase (marktconsultatie)
- toetsing van haalbaarheid van ICT projecten
- verbetering omgang en samenwerking met ICT-marktpartijen
- verbetering aanbestedingenverbetering projecten

Voor alle per 1 juli 2013 nieuw gestarte projecten waarvan naar verwachting de begroting van het meerjarige project circa € 20 miljoen euro bedraagt, geldt de pas-toe of leg-uit-principe voor de ICT-haalbaarheidstoets. De rapporten van de ICT-haalbaarheidstoets zijn openbaar en worden gedeeld via de website van Nederland ICT, de CIO Community en ICCIO weekbericht. De ervaringen van opdrachtgevers met de resultaten van de ICT-haalbaarheidstoets worden periodiek opgehaald en gedeeld binnen de ICCIO.

- *"Ik onderschrijf uw aanbevelingen om de inzet van de ICT-haalbaarheidstoets te bevorderen en effectiever te maken. Ik zal voor projecten die naar verwachting boven de € 20 miljoen uitkomen het principe comply or explain van toepassing verklaren en ook borgen dat de resultaten van uitgevoerde toetsen gedeeld kunnen worden."* ..(bestuurlijke reactie minister WenR op rekenkamerrapport Aanpak van ICT door het Rijk 2012, februari 2013)"

Rol CIO bij externe kwaliteitstoetsen

De CIO toetst bij de start en gedurende het project of sprake is van een adequate aanpak voor externe kwaliteitstoetsen (mede gegeven het departements- of

domeinbrede beleid op dit terrein). De CIO wordt geïnformeerd over de uitkomsten van externe kwaliteitstoetsen.

Bijlage 6 – Eigenaarschap en Beheer ICT-Dashboard

Eigenaar

Op het ICT-dashboard kan worden ingelogd om projecten te wijzigen of projecten toe te voegen (via www.rijksictdashboard.nl). De eigenaar van het ICT-dashboard is de dgOBR, opdrachtgever voor het beheer is de directeur Informatiseringsbeleid Rijk in de rol van CIO-Rijk. De gedelegeerd opdrachtgever voor specifiek het adaptief onderhoud van het ICT-dashboard is de voorzitter van de subcommissie PSV. Budget voor adaptief onderhoud is voorzien in het implementatieplan I-strategie. Vanuit dit generieke karakter voor de rapportage ondersteunt Tactisch Beraad Generieke ICT (TBGI) in het beheer zoals hieronder beschreven.

Er zijn jaarlijks maximaal twee releases voorzien (buiten correctief onderhoud voor issues met topprioriteit). De vraagbundeling (inventarisatie) voor wijzigingen wordt geïnitieerd in de werkgroep PSV (change advisory board) die voorstellen voorbereidt en een prioriteringsvoorstel maakt voor de subcommissie PSV. Deze lijst wordt aangevuld met openstaande issues. Vervolgens voorziet TBGI in een impactanalyse per wijzigingsvoorstel door middel van het opvragen van een offerte bij SSC-ICT. De subcommissie PSV (change decision board) stelt de prioritering vast en selecteert op basis van beschikbaar budget. Het proces van voorstellen verzamelen start in juni nadat de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk is gepubliceerd. Indien wordt besloten of een tweede release startend in december noodzakelijk is.

Na opdrachtverstrekking wordt de voortgang van de opdracht bewaakt door TBGI. Daarnaast bewaakt TBGI of de afspraken zoals die zijn vastgelegd in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) worden nageleefd en rapporteert daarover aan de opdrachtgever.

Technische beheerafspraken ICT-dashboard

Het technisch beheer van het ICT-dashboard is in handen van SSC-ICT. Nieuwe logins en autorisaties worden aangevraagd bij en verstrekt door de SSC-ICT helpdesk (Helpdesk.ict@minienm.nl of 070-4561001, bereikbaar tussen 7:30 en 17:30 uur op werkdagen). Deze logins en autorisaties mogen alleen worden aangevraagd door de zogeheten procuratiehouders van het ICT-dashboard. Ieder ministerie heeft bij voorkeur maximaal 2 procuratiehouders. Deze procuratiehouders worden door leden van de werkgroep PSV aangevraagd bij de dossierhouder PSV bij DGOBR/DIR van BZK, deze procuratiehouders handelen voor wat betreft het actualiseren van het ICT-dashboard namens de CIO van dat ministerie. Volgens de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met SSC-ICT geldt er een minimale beschikbaarheid van 98% per jaar en minimaal 95% per maand voor het ICT-dashboard. Storingen kunnen worden gemeld bij de SSC-ICT helpdesk. In de DVO komen ook zaken als verantwoordingsverslagen van opdrachtnemer naar opdrachtgever aan de orde.

SSC-ICT beheert een separate acceptatieomgeving van het ICT-dashboard. Het functionele ontwerp is eigendom van dgOBR en in gedelegeerd beheer gegeven aan SSC-ICT. Onderdeel van het FO is conformiteit aan de webrichtlijnen. SSC-ICT voert eventueel noodzakelijke penetratietesten uit om het ICT-dashboard te testen op mogelijke beveiligingslekken.

Issues worden gemeld bij SSC-ICT, daarbij kunnen prioriteringen worden aangegeven (top, hoog, middel, laag) Openstaande issues met top-prioriteit worden totdat deze zijn opgelost ter informatie aangeboden aan de werkgroep en

subcommissie PSV. Ook hierin monitort TBGI de afspraken m.b.t. het oplossen van de issues.

Testen

Leden van de werkgroep PSV worden uitgenodigd om deel te nemen aan de Gebruikersacceptatietesten (GATs) van nieuwe releases.

Autorisatieniveau's ICT-dashboard

Er is een aantal autorisatieniveaus voorzien in het dashboard:

- Centraal beheerder:
 - Inzien van ICT-projecten van andere ministeries
 - Exporteren revisies kleine ICT-projecten van andere ministeries
 - Verwijderen project
 - Overkoepelende lijsten bewerken
- Departementaal beheerder:
 - Toevoegen project
 - Modereren project
 - Bewaren voor moderatie
- Departementaal publiceerder:
 - Toevoegen project
 - Modereren project
 - Publiceren project
 - Intrekken project
 - Bewaren voor moderatie
 - Verwijderen revisie
- Anonieme gebruiker
 - Inzien grote of hoogrisico ICT-projecten van alle ministeries
 - Exporteren revisies van grote of hoogrisico ICT-projecten van alle ministeries

Het recht om ingevoerde gegevens ook te publiceren dient per ministerie te worden belegd door de procuratiewaarder van dat ministerie.

Handleiding

Bij alle velden in het ICT-dashboard is in het invoerscherm van een project een helptekst opgenomen welke invoer wordt verwacht. Hierin zijn teksten uit dit document overgenomen. Er is ook een handleiding van het ICT-dashboard te vinden op de samenwerkfunctionaliteit.

Afwijkingen in kosten en tijd op het ICT-dashboard

De huidige percentages waarbij de kleuren van de tijd en geld indicators wijzigen op het dashboard zijn op dit moment als in onderstaande tabel. De erbij vermelde teksten staan in de laatste kolom.

Groen	<10% afwijking actueel t.o.v. initieel of de laatste herijking	Normaal
Geel	<10-40 % afwijking actueel t.o.v. initieel of de laatste herijking	Aandacht nodig
Rood	>40 % afwijking actueel t.o.v. initieel of de laatste herijking	Actie nodig